

Організаційні засади забезпечення безпеки судді та учасників судового засідання

*Крамар Р. І.¹, Сороківський М. М.², Медвідь В. О.³, Попко О. М.⁴,
Довгополов В. М.⁵, Дідик А. В.⁶*

Опубліковано	Секція	УДК
30.10.2023	Право	343.123

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.11277779>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Стаття присвячена дослідженню організаційних засад забезпечення безпеки суддів та учасників судового засідання в контексті сучасних викликів та загроз. Розглянуто ключові аспекти безпеки, включаючи правові, технічні, організаційні та психологічні заходи. Проведено аналіз національних і міжнародних практик у цій сфері, а також визначено роль основних правоохоронних органів у забезпеченні безпеки судової системи. На основі проведеного дослідження запропоновано рекомендації щодо вдосконалення існуючих механізмів захисту для підвищення ефективності та надійності правосуддя. У висновках статті підкреслено важливість комплексного підходу та впровадження новітніх технологій для створення безпечного середовища для здійснення правосуддя.

Ключові слова: безпека суддів, судовий процес, правоохоронні органи, організаційні засади, правосуддя.

Organizational principles of ensuring the safety of judges and participants of the court session

Abstract. Ensuring the safety of judges and participants of court hearings is one of the fundamental conditions for the functioning of a legal state and the observance of the rule of law principle. In modern conditions, when threats of physical and psychological nature become increasingly real, the issue of organizing effective mechanisms for protecting the judicial system becomes particularly relevant.

Judicial power plays a crucial role in maintaining law and order, protecting the rights and freedoms of citizens, as well as ensuring justice. Therefore, the security of judges, lawyers, witnesses, and other participants in the judicial process is an integral component of ensuring the independence and impartiality of the judicial system. Any threats or pressure on judges and

¹ Крамар Р. І. д.ю.н., доц. (професор каф. адміністративного права і процесу, фінансового та інформаційного права ЗВО «Львівський університет бізнесу та права»), <https://orcid.org/0000-0001-5086-9845>

² аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0002-6973-5358>

³ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0000-6839-2336>

⁴ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0002-5690-1708>

⁵ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0002-5846-613X>

⁶ аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», <https://orcid.org/0009-0000-3204-935X>

process participants significantly affect the quality of justice, undermine citizens' trust in judicial authority, and disrupt the balance of legal regulation.

The article is devoted to studying the organizational principles of ensuring the safety of judges and participants of court hearings in the context of modern challenges and threats. Key aspects of security, including legal, technical, organizational, and psychological measures, are considered. An analysis of national and international practices in this area is conducted, and the role of major law enforcement agencies in ensuring the security of the judicial system is determined. Based on the conducted research, recommendations for improving existing protection mechanisms are proposed to enhance the efficiency and reliability of justice. The conclusions of the article emphasize the importance of a comprehensive approach and the implementation of innovative technologies to create a safe environment for the administration of justice.

Keywords: judges' safety, judicial process, law enforcement agencies, organizational principles, justice.

Вступ

Забезпечення безпеки суддів та учасників судового засідання є однією з фундаментальних умов функціонування правової держави та дотримання принципу верховенства права. У сучасних умовах, коли загрози фізичного та психологічного характеру стають все більш реальними, питання організації ефективних механізмів захисту судової системи набувають особливої актуальності.

Судова влада відіграє ключову роль у підтриманні правопорядку, захисті прав і свобод громадян, а також забезпеченні справедливості. Відтак, безпека суддів, адвокатів, свідків та інших учасників судового процесу є невід'ємною складовою забезпечення незалежності та неупередженості судової системи. Будь-які загрози або тиск на суддів і учасників процесу суттєво впливають на якість правосуддя, підривають довіру громадян до судової влади та порушують баланс правового регулювання.

Дослідженню вказаної проблематики присвячено праці таких учених, а саме: Білас А., Бордун О., Качмар Б., Козаченко О., Леськів С., Попко В., Тертишник В., Хомініч С., Хрестова Ю. та інші.

Однак комплексні дослідження питання організаційних засад забезпечення безпеки суддів і учасників судового засідання практично відсутні.

Метою цієї статті є комплексне дослідження організаційних засад забезпечення безпеки суддів і учасників судового засідання, а також розробка рекомендацій для вдосконалення існуючих механізмів захисту.

Результати

Безпека в судовому процесі – це сукупність правових, організаційних, технічних та інших заходів, спрямованих на забезпечення фізичного, психологічного та інформаційного захисту суддів, учасників судового засідання, а також інших осіб, які залучені до судового процесу. Зазначені заходи мають на меті гарантування недоторканності, збереження життя і здоров'я учасників процесу, запобігання будь-яким спробам впливу чи тиску на суд, забезпечення належного функціонування судової системи та захисту прав і свобод осіб, які звертаються за судовим захистом.

Значення безпеки у судовому процесі полягає у забезпеченні належного функціонування судової системи та гарантуванні правосуддя. Безпека суддів та учасників судового процесу є фундаментальною умовою для здійснення справедливого, незалежного та неупередженого правосуддя.

По-перше, безпека гарантує захист фізичної недоторканності, життя та здоров'я суддів, адвокатів, свідків та інших учасників процесу, запобігаючи фізичним нападам,

погрозам чи іншим видам насильства. По-друге, гарантування безпеки запобігає психологічному тиску та впливу на суддів та учасників процесу, що сприяє об'єктивному розгляду справ та прийняттю справедливих рішень, що, у свою чергу, підвищує довіру суспільства до судової системи та зміцнює верховенство права. По-третє, належний рівень безпеки унеможливорює витік конфіденційної інформації та забезпечує захист даних, які використовуються в судових процесах [1]. Такі дії мають критичне значення для збереження приватності сторін та недопущення маніпуляцій з доказами.

Отже, безпека у судовому процесі є ключовим елементом, що забезпечує ефективність, справедливість та неупередженість судового розгляду, сприяючи таким чином утвердженню правопорядку та захисту прав людини в суспільстві. Підходи до забезпечення безпеки судової влади еволюціонували протягом століть (табл.1)

Таблиця 1

**Історичний розвиток організаційних засад безпеки
в судовій системі**

Період	Ключові події та зміни	Характеристика
Стародавні часи	Введення базових заходів безпеки в судових процесах.	Фізична охорона суддів та учасників процесу за допомогою воїнів або охоронців.
Середні віки	Інституалізація судової влади, посилення охорони суддів.	Запровадження охоронних структур при судах, розвиток місцевих форм захисту.
Новий час (XVI-XVIII ст.)	Формування національних судових систем, впровадження державного контролю за безпекою.	Створення перших кодексів законів, які регламентували захист судових органів та учасників процесу.
XIX століття	Індустріалізація та розвиток правових систем, посилення заходів безпеки.	Удосконалення законодавства щодо охорони суддів, введення спеціальних служб охорони.
XX століття	Впровадження новітніх технологій та міжнародних стандартів безпеки.	Використання електронних систем безпеки, запровадження міжнародних норм і стандартів.
XXI століття	Інтеграція інноваційних технологій, глобалізація заходів безпеки.	Застосування біометричних систем, кібербезпеки, інтеграція світового досвіду та практик у національні системи.

Сформовано авторами [2, 3, 4].

У таблиці передано еволюцію підходів до організації безпеки в судовій системі від стародавніх часів до сучасності, відображаючи поступове ускладнення і вдосконалення заходів захисту в контексті історичного розвитку.

На сьогоднішній день метою створення ефективної системи охорони та захисту суддів і учасників судового засідання є забезпечення безпечних умов для здійснення правосуддя, запобігання будь-яким загрозам фізичної та психологічної недоторканності, а також гарантування неупередженості та незалежності судової влади. Такі дії передбачають захист від будь-яких форм насильства, залякування чи втручання у процес здійснення правосуддя, що є ключовою передумовою для утвердження верховенства права.

Призначення ефективної системи охорони та захисту суддів і учасників судового засідання полягає у фізичному та психологічному захистах, захисті інформації та підтримці незалежності [5, 6].

Фізичний захист – це гарантування безпеки життя та здоров'я суддів, адвокатів, свідків та інших учасників судового процесу через впровадження систем охорони та технічних засобів безпеки.

Психологічний захист – це надання психологічної підтримки та консультування для зниження рівня стресу та запобігання психологічному тиску на суддів та учасників процесу.

Захист інформації – це гарантування конфіденційності та цілісності даних, що використовуються в судових процесах, з метою запобігання витокам інформації та маніпуляціям.

Підтримка незалежності – це створення умов, що дозволяють суддям здійснювати правосуддя без будь-якого зовнішнього тиску чи впливу, що сприяє утвердженню принципу верховенства права.

Базові вимоги до ефективної системи охорони та захисту включають такі чинники [6, 7, 8]:

Комплексність підходів:

- система охорони повинна включати фізичні, технічні, організаційні та інформаційні заходи, що забезпечують всебічний захист;
- необхідно передбачити координацію між різними органами та службами для досягнення максимальної ефективності захисних заходів.

Технологічна оснащеність:

- використання сучасних технологій, таких як системи відеоспостереження, металодетектори, біометричні системи доступу та аналітичні програми для моніторингу загроз;
- постійне оновлення технічних засобів відповідно до новітніх досягнень у сфері безпеки.

Правова база:

- наявність чітко визначених законодавчих актів та нормативних документів, що регламентують питання безпеки суддів та учасників процесу;
- встановлення суворих покарань за порушення безпеки та погрози суддям.

Професійна підготовка:

- проведення регулярних навчань та тренінгів для суддів, працівників судів та правоохоронних органів з метою підвищення їхньої готовності до дій у надзвичайних ситуаціях;
- забезпечення психологічної підготовки та підтримки для подолання стресових ситуацій.

Профілактичні заходи:

- розробка та впровадження профілактичних програм, спрямованих на запобігання злочинам проти суддів та учасників процесу;
- моніторинг та аналіз потенційних загроз з метою їх попередження.

Співпраця з міжнародними організаціями:

- обмін досвідом та впровадження кращих міжнародних практик у національні системи безпеки;
- участь у міжнародних проектах та ініціативах, спрямованих на підвищення рівня безпеки в судових системах.

Таким чином, ефективна система охорони та захисту суддів і учасників судового засідання є невід'ємною складовою забезпечення справедливого, неупередженого та

незалежного правосуддя. Виконання вищезазначених вимог сприяє створенню безпечного середовища для здійснення судочинства, підвищує довіру громадськості до судової влади та утворює принцип верховенства права в суспільстві.

Варто розглянути також роль правоохоронних органів у забезпеченні безпеки суддів та учасників судового засідання. Правоохоронні органи відіграють ключову роль у гарантуванні безпеки суддів та учасників судового засідання, виконуючи функції з охорони, розслідування та попередження загроз. В Україні ці функції здійснюють Національна поліція України, Служба безпеки України (СБУ) та Служба судової охорони, кожна з яких має свою специфіку та повноваження [8].

Національна поліція відповідає за підтримання громадського порядку, включаючи запобігання масовим заворушенням, забезпечення контролю за громадською безпекою. Поліція також частково забезпечує безпосередній фізичний захист суддів, свідків, адвокатів та інших учасників процесу і здійснює розслідування злочинів, пов'язаних з погрозами, насильством чи тиском на суддів та учасників судових процесів, а також забезпечує захист під час розслідування таких справ [9].

СБУ здійснює контррозвідальну діяльність, спрямовану на виявлення та нейтралізацію загроз національній безпеці, що можуть впливати на судову систему; займається попередженням та ліквідацією терористичних загроз, що спрямовані проти суддів, учасників судового процесу або судових установ. Також Служба безпеки України забезпечує захист інформаційних систем судової влади від кіберзагроз та несанкціонованого доступу, що є важливою складовою забезпечення конфіденційності та цілісності судових процесів [2].

Служба судової охорони безпосередньо відповідає за фізичну охорону будівель судів, встановлення та моніторинг систем безпеки, таких як відеоспостереження, металодетектори та інші технічні засоби. Працівники Служби судової охорони присутні на судових засіданнях для запобігання конфліктним ситуаціям, забезпечення порядку та оперативного реагування на будь-які загрози безпеці. Служба судової охорони проводить спеціальну підготовку своїх працівників з метою підвищення їхньої готовності до дій у надзвичайних ситуаціях, навчання тактикам охорони та захисту суддів і учасників судових засідань [10].

Роль правоохоронних органів у забезпеченні безпеки суддів та учасників судових процесів є багатогранною та надзвичайно важливою. Національна поліція України, Служба безпеки України та Служба судової охорони виконують свої функції, спрямовані на підтримання громадського порядку, розслідування злочинів, захист від терористичних загроз та забезпечення інформаційної безпеки. Спільна та скоординована діяльність цих органів сприяє створенню безпечного середовища для здійснення правосуддя, зміцнює довіру громадян до судової системи та утворює верховенство права в Україні.

З урахуванням результатів дослідження, пропонуємо наступну класифікацію стратегій та заходів щодо підвищення рівня безпеки суддів та учасників судового засідання. Підвищення рівня безпеки суддів та учасників судового засідання вимагає комплексного підходу, який включає профілактичні, технічні, організаційні, фізичні, психологічні та юридичні заходи.

Профілактичні стратегії:

- освітні програми та тренінги;
- проведення навчальних курсів для суддів, адвокатів, працівників суду та правоохоронців з метою підвищення обізнаності про загрози та методи їх уникнення;
- моніторинг загроз;

- регулярний аналіз та оцінка потенційних загроз, моніторинг соціальних мереж та інших джерел інформації для виявлення ризиків.

Технічні стратегії:

- інсталяція системи безпеки;
- інсталяція систем безпеки;
- встановлення відеоспостереження, металодетекторів, систем контролю доступу та сигналізації в судових будівлях;
- кібербезпека;
- впровадження захисту інформаційних систем судових органів від кібератак, регулярне оновлення програмного забезпечення та проведення аудитів безпеки.

Організаційні стратегії:

- співпраця між установами;
- координація дій між судовими органами, правоохоронними структурами та іншими відповідними установами для забезпечення комплексного підходу до безпеки;
- розробка планів дій у надзвичайних ситуаціях;
- створення детальних планів реагування на надзвичайні ситуації, регулярне проведення навчальних тренувань та симуляцій.

Фізичні заходи безпеки:

- охорона суддів та учасників процесу;
- надання фізичної охорони суддям та ключовим учасникам судових процесів, забезпечення їхньої безпеки поза робочим місцем;
- захист судових будівель;
- охорона периметру судових будівель, контроль доступу до приміщень, перевірка відвідувачів та їхніх речей.

5. Психологічні заходи:

психологічна підтримка;

- надання психологічної допомоги суддям та учасникам процесу для зниження рівня стресу та запобігання емоційного вигорання;
- створення безпечного робочого середовища;
- формування умов, що сприяють психологічному комфорту та безпеці на робочому місці.

6. Юридичні стратегії:

- розробка та вдосконалення законодавства;
- прийняття законів, що посилюють відповідальність за погрози, насильство та інші злочини проти суддів та учасників судових процесів.;
- впровадження нормативних актів;
- впровадження чітких нормативних актів, що регулюють питання безпеки в судовій системі та визначають відповідальність за їх порушення.

Ефективне виконання цих стратегій забезпечить належний рівень захисту, сприятиме здійсненню справедливого правосуддя та зміцнить довіру суспільства до судової системи.

Висновки

Організаційні засади забезпечення безпеки суддів і учасників судового засідання є ключовим елементом для гарантування справедливого, неупередженого та

незалежного правосуддя. В умовах сучасних загроз забезпечення комплексного захисту судової системи набуває особливого значення.

Ефективна система безпеки повинна включати фізичні, технічні, організаційні та психологічні заходи. Такий підхід дозволяє максимально убезпечити суддів та учасників процесу від різноманітних загроз, зокрема фізичних нападів, кіберзагроз та психологічного тиску.

Національна поліція України, Служба безпеки України та Служба судової охорони відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки суддів та учасників судових засідань. Їхня скоординована діяльність дозволяє ефективно реагувати на загрози та попереджувати їх.

Використання новітніх технічних засобів, таких як відеоспостереження, біометричні системи доступу та кіберзахист, є необхідним для забезпечення високого рівня безпеки. Технологічні рішення мають постійно вдосконалюватися відповідно до нових викликів та загроз.

Забезпечення безпеки суддів та учасників судового процесу вимагає чіткої нормативно-правової бази. Важливим є прийняття та впровадження законів, що регулюють питання безпеки та встановлюють відповідальність за порушення.

Надання психологічної допомоги та підтримки є важливим аспектом для забезпечення безпеки суддів та учасників процесу. Психологічне здоров'я є невід'ємною складовою загальної безпеки та ефективної роботи судової системи.

Аналіз міжнародного досвіду свідчить про необхідність адаптації кращих світових практик до національних умов. Включаючи як організаційні, так і технічні рішення, що сприяють підвищенню рівня безпеки.

Таким чином, забезпечення безпеки суддів і учасників судового засідання вимагає системного підходу, який враховує всі аспекти загроз і дозволяє створити надійний захист для здійснення правосуддя. Розвиток і вдосконалення організаційних засад безпеки сприятиме зміцненню довіри до судової влади, утвердженню верховенства права та захисту прав людини в Україні.

Список використаних джерел

1. Христова Ю. Правосуддя як об'єкт кримінологічного захисту. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 4. С. 292–298.
2. Качмар, Б. Механізм забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві (кримінальний процесуальний аспект). автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків. 2017. 22. с
3. Козаченко, О. Закордонний досвід та національне правове регулювання забезпечення безпеки суб'єктів системи негласних слідчих (розшукових) дій. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. 2018. № 1(1). С. 43–62. <https://doi.org/10.32689/2617-9660-2018-1-1-43-62>.
4. Білас А.І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2016. 227 с.
5. Попко В.В. Захист свідків і потерпілих осіб у транснаціональному кримінальному праві. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2019. №4. С. 57–68.
6. Христова, Ю. Міжнародні стандарти забезпечення безпеки правосуддя. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2023. № 2. С. 234–243.

7. Тертишник В. М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі : [монографія] / В.М. Тертишник. – Д. : Юрид. акад. МВС України, Арт-Прес, 2002. – 432 с.
8. Хомініч С.В. Забезпечення охорони та безпеки правосуддя в Україні: адміністративно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Донецький державний університет внутрішніх справ. Маріуполь. 2021. 230 с.
9. Леськів С.Р. Правовий статус суддівського самоврядування України в контексті забезпечення професійних прав суддів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Приватний вищий навчальний заклад «Львівський університет бізнесу та права». Львів. 2016. 196 с.
10. Бордун, О. Методика забезпечення безпеки судової влади. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2020. № 27. С. 98–102.

**Порівняння витрат та доходів від виробництва зерна та соняшнику на
інноваційних засадах: аналіз ефективності**

Димитров Юрій Юрійович⁵, Яценко Євгеній Андрійович⁶

Опубліковано	Секція	УДК
19.10.2023	Право	378.14

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8177339>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

---

⁵ магістрант, кафедра економіки, економічний факультет, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна, 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 11, <https://orcid.org/0009-0008-6965-2695>

⁶ магістрант, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна, 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 11, <https://orcid.org/0009-0006-0263-9117>